МАРІЯ ЦУКАНОВА

Шовкова сукавичка

ОПОВІДАННЯ

ВИДАВНИЦТВО — «КРОМІНЬ» — БС. АЙРЕС.

diasporiana.org.ua

МАРІЯ ЦУКАНОВА

ШОВКОВА РУКАВИЧКА

ОПОВІДАННЯ

ВИДАВНИЦТВО — «ПРОМІНЬ» — БС. АЙРЕС.

"Promiñ"

Rodriguez Peña 311 Buenos Aires.

1 9 4 6

— Всі права застережені. —

Ось як треба розпалювати пічку — сказав Гудима, кладучи поліно у відчинену грубку. Полумя, пританцьовуючи, з веселим тріскотінням охопило сухе дерево і кинуло червоно-жовтий відблиск на його різкі риси обличчя і чорне, помітно посріблене сивиною волося. Підштовхнувши тонкими, гнучкими пальцями далі поліно він випростався і зіщуливши усмішкою очі, подивися на мене.

— Бачу, що маєш досвід в цій галузі, — відгукнувся я трохи досадливо, бо мені досі ніяк не щастило розпалити цю злощасну грубку.

Гудима усміхнувся доброзичливо і трохи втомлено, як людина, що багато знає і вміє, але вже не пишається з того.

— На півночі вміння керувати вогнем є одним із засобів зберегти життя, — сказав він, — тому немає нічого дивного...

І одвернувшись він схилився над своєю валізкою, з якої щойно до цього викладав речі.

Я зустрівся з Гудимою припадково на дворці невеличкого міста №, де працював інженером на одному з заводів. Гудиму теж було призначено сюди, як хірурга до військового шпиталю. Я приїхав тиждень тому, вже мав своє мешкання і запропонував Гудимі спини-

тись у мене до того часу поки приїдуть мої, дружина і донька.

Ми не бачились щось із двадцять років, час доволі довгий на наше життя, і, як завжди в таких випадках, з цікавістю вдивлялися один в одного.

Спочатку мені здалося, що Гудима мало змінився. Постать його пишалась такою ж стрункою як і за молодих років, обличчя сухе худорляве, з різкими рисами було те саме, але що далі вдивлявся я, то виразніше знаходив щось нове, незнайоме мені. Ніби переді мною стояла людина зовні дуже подібна до товариша моєї молодости, але зовсім інша. Чорні блискучі очі, колись глузливо прижмурені, тепер дивилися м'яко, лагідно, погордливо складені уста згубили свою різкість і усмішка була зовсім нова — доброзичлива, трохи втомлена, а широке опукле чоло прорізала глибока зморщка, що надавала виразу задуми.

Мимоволі думка моя перекинулась на нашу молодість, з її безжурними надіями, цевгамованою радістю і завзяттям, перед якими, як нам тоді здавалось мусіли впасти всі перешкоди.

Двадцять років тому ми мешкали разом у студентському гуртожитку хоч вчилися в різних інститутах: я — в технологічному, Гудима в медичному. По закінченні ми розійшлись але я був свідком його швидкої блискучої

слави, як лікаря - хірурга. Пробувши декілька років асистентом відомого професора, Гудима зробив складну операцію серця, прощо тоді багато говорилось і писалось, і після того його ім'я стало відомим на весь край.

Здавалось, слава і всі радощі життя, повязані з нею, широко відчинили для нього двері, коли раптом він кинув все і поїхав десь на далеку північ. Я тоді працював в іншому місті і не був свідком цієї події. Говорили щось про романтичну історію, але я не йняв тому віри. Занадто мало романтизму було в натурі молодого лікаря, до того ж, дійсного факту ніхто не знав. Спочатку було багато розмов, кожний висвітлював все по свойому, але наділі, як це завжди буває, про Гудима забули, й ім'я його також швидко як зявилося, зникло з обрію.

Я згадав це, дивлячись на Гудиму, і мені захотілось заглянути в минуле цієї людини, побачити його життєвий шлях, напевне незвичайний і цікавий.

— Всеж таки, — вголос сказав я, — цікаво зустрінутись після двадцяти років розлуки. Кожний з нас пройшов більшу половину шляху, зазнав лиха. А пригадуєш, як колись ми мріяли приборкати життя і сісти на нього верхи.

— Ми були занадто самовпевнені, — поблажливо відгукнувся він — але життя має

свої закони, і добре робить той, хто скоряється, а не йде проти.

Я з цікавістю подивився на його і, щоб викликати на розмову, сказав:

— Колись ти говорив інакше.

Гудима відповів не відразу, задумливо перебираючи свої речі, потім усміхнувся своєю новою лагідною і втомленою усмішкою.

— Що ж, — сказав він, — я вже відійшов від того стану, що соромляться визнавати свої помилки. Так, тепер я вірю, що законом буття керує вища сила, і закон цей настільки мудрий, що перед ним можна лише схилитися, хоч би на перший погляд його проява здавалася жорстокою і несправедливою. Але це тільки наслідок порушення закону, що змушує оглянутись і побачити свої помилки. Інколи якась маленька деталь, настрій, необережно сказане слово, навіть погляд, може виштовхнути з колії життя і відкинути геть на новий шлях. В мойому житті таким чинником стала ця маленька річ...

Я мимоволі слідом за Гудимою перевів погляд на його руки, що в них він тримав маленьку скриньку.

Гудима замовк, замислившись, потім швидко і допитливо подивився на мене, і мабуть помітивши мій зацікавлений погляд, усміхнувшись сказав:

— Хочеш подивитись що це?

І не чекаючи відповіді, відчинив скриньку.

Признатись, те, що було в скриньці, заінтриґувало мене. Річ, яка відограла ролю в житті людини, мусіла бути надзвичайною. Принаймні я чекав побачити якийсь хірурґічний прилад, що можливо спричинився до невдалої операції і тому приніс зміну в його житті. Яке ж було моє здивовання, коли я побачив звичайну рукавичку, що її Гудима обережно вийняв із скриньки. Це була жіноча шовкова рукавичка брунатного кольору, оздоблена світлим шовком. Маленька і безпорадна, вона так затишно лежала на його великій долоні.

Я подивився на Гудиму. Глибока ніжність і сум зробили його лице незвичайно м'яким і світлим. Він деякий час мовчки дивився на рукавичку, потім обережно поклав її на місце і зачинив скриньку.

— Ти мене заінтриґував, — сказав я.

— Що ж, — відповів він, — коли маєш охоту можу розповісти. Інколи хочеться згадати вголос минуле, а товариство старого друга якнайкраще сприяє цьому. Але ми забули про грубку.

І він, схилившись, узяв ще поліно і поклав його на жар.

—О ⁂ О—

— Молодість властиве ідеалістичне сприймання дійсности, — почав Гудима трохи згодом, коли ми зручно сіли біля грубки — далі життя робить людину рутинером і егоїс-

том. Цього не можна було сказати про нас. Наша молодість розквітла посеред бурі революції, в якій здебільшого треба було розраховувати на власні сили, зробила нас властолюбними, занадто впевненими в цих своїх силах. Матеріялістичне вчення і, як наслідок його, атеїзм, лише поглибили ці риси. Ми ні в що не вірили, не визнавали ніяких моральних законів. Особливо яскраво це позначилось на мені. Природа обдарувала мене здібностями. Те, що іншому давалось наполегливою працею, я досягав легко, майже граючись. І я почав переоцінювати свої сили. Я вважав себе паном свого життя, і зневажав тих, кого зустрічала невдача.

Накресливши плян за яким мав здобути успіх, — я провадив його в життя. Медицина була лише засобом для цього. Я не замислювався над тим, що маю принести користь людству, полегшати його страждання. Людина була об'єктом моїх експериментів і лише з цього погляду цікавила мене.

Такеж ставлення в мене було і до жінок. Називаючи їх "товаришем" я в глибині ставився до них зневажливо, вважаючи далеко слабшими, створеними лише для фізіологічних функцій. Жінки, з якими мені доводилося зустрічатись, стверджували цей погляд. Це були здебільшого студентки комсомолки, що не мали ніяких моральних понять, що дивились на розпусту, як на товариську послугу,

або як на звичайну фізичну потребу. Я не зустрів жінку, яка б зробила мені справжній опір і вважав, що маю право лише вибирати. З кохання я звичайно теж сміявся. Закоханність була одним з проявів сентименталізму, не гідного розумної людини.

Але десь в глибині мого єства жила потреба родини. Я не відкидав її, вважаючи за цілком реалістичну настанову. Родинне життя сприяло здоров'ю, а разом з ним — праці.

Я не вважав себе розпустним, тоб-то не зловживав своїми звязками з жінками але обережність, повязана з такими взаєминами, небезпека захопити хвороби, з якими я був, як лікар, докладно ознайомлений, завдавала занадто багато клопоту. Я волів мати біля себе постійно здорову і чисту жінку. Я навіть не заперечував проти дітей, хоч не відчував до них особливої любови. І я, у вільні від роботи години шукав ту, що була б гідною мені дружиною, шукав чисту, здорову дівчину.

Доля пішла мені на зустріч і в цьому. Я вже зазнав тоді слави, як хірург, і вважав що твердо йду вперед накресленим шляхом.

Одного разу я вертався з клініки до дому. Був чудовий осінний день. Сонце світило так лагідно, привітно, ніби хотіло на довгі похмурі дні лишити по собі ніжний спогад. Я звернув трохи в бік, щоб пройти парком який розкинувся недалеко від клініки.

Золота осінь має свої чари, мабуть тому

поети так багато пишуть про неї. Ідучи алеєю я прислухався до таємничого шелестіння листя, дивився на дерева, загадкові й чарівні в свойому золотаво-рожевому вбранні, і мене охопило почуття дивного спокою, задоволення і легенької туги за чимось невідомим і прегарним, туги, що сидить в кожній людині, навіть зовсім далекої від ідеалізму.

Я звернув з алеї і сів на пень за кущем, з насолодою вдихаючи чисте повітря.

Але мій осінній настрій раптом порушило шарудіння листя під чиїмись ногами. Я незадоволено оглянувся і крізь кущі побачив двох дівчат зі згорненим папером під пахвами. Вони спинились недалеко від мене і сіли на лавці. Я не бачив їхніх облич, тільки спостеріг, що одна з них чорнява, а друга — русява. У чорнявої волосся було підстрижене, у русявої на плечах — дві товсті коси.

Тоді серед жінок була мода на стриження волосся, і може тому я любив у жінок коси.

— Ну, годі, — сказала чорнява, — бо спізнимося у кіно.

— Посидьмо ще, обізвалась русява. — подивись який гарний день... яке сонячко...

У русявої був приємний, ніжний голос.

Чорнява звела розмову на кохання, на хлопців, що мали зайти по неї в кіно. Але русява слухала її не уважно. Вона несподівано переривала свою подругу зауваженнями, що

полетів якийсь незвичайний птах, про те, як гарно освітлені гілля дерев. Видко, думки її були далеко від хлопців і кіна. Мені це сподобалось. Захотілось побачити обличчя дівчини.

Незабаром чорнява встала і, повернувшись лицем до мене, потягла подругу за руку. У чорнявої було гарненьке лукаве личко, одне з тих, що подобаються хлопцям саме в часі юности і яке на далі робиться звичайним і буденним. За нею встала і русява. Я уважно вдивлявся. Русява спинилась і нарешті оглянулась навколо, і я побачив її обличчя.

Було воно майже зовсім дитяче, з м'якими, ще не зовсім виразними рисами, але миловиде. Особливо мені сподобались її очі — великі, широко розплющені, наївні і здивовані.

Дівчата пішли не звернувши уваги на мене. Я й собі встав і вийшовши на алею, придивився їм у слід. У чорнявої були короткі ноги, чого я не любив у жінок, і качинна хода. Русява була трохи тоненька але збудована гарно і так легко ступала стрункими ногами.

Я вирішив ще зустрітись з русявою та придивитись до неї і вже хотів іти до дому, коли побачив книжку, що лежала на лавці, і яку, видно, забули дівчата. Це була найкраща нагода для знайомства. Я вирішив використа-

ти її, і наздогнавши дівчат, спитав, чи не вони забули книжку.

Чорнява кинула на мене лукавий, кокетливий погляд, а русява зашарілась, засоромилась і розгубилась, бо книжка, як виявилося, була її. Я пішов поруч дівчат, але книжку повернув не відразу. Це була збірка поезій Сьосюри, яким тоді зачитувалися дівчата. Перегортаючи сторінки, я звів мову на поезії. Говорила здебільшого чорнява. Русява засоромлена мовчала. Інколи, прислухаючись до нашої розмови вона повертала до нас широко розплющені і, як я тепер розглядів, сині очі, напів відкривши трохи за великі але гарно вирізьблені уста. Видко розмова цікавила її, але, зустрівши мій допитливий погляд, вона червоніла, ховала очі під довгими віями і одверталась.

Я звернувся до русявої з якимось питанням, але відповіла чорнява. Русява тільки почервоніла. Вона, видко, не звикла до товариства чоловіків і була трохи дика, але це мені теж сподобалось. Я постановив блище придивитись до неї. З розмови з чорнявою довідався, що русяву звуть Юлією, що живе вона з матірю, цього року закінчила школу і працює в плакатному бюрі. Прощаючись біля трамвайної зупинки, з дівчатами, я жартом сказав, що сподіваюсь побачити їх другого дня в парку.

Але другого дня пішов дощ, неперестан-

ний, нудний, який буває в осени, і я не пішов до парку. Надалі мене захопила робота і спогад про дівчину з русявими косами потрохи згасав, хоч думка побачити її і блище пізнати не зовсім лишила мене.

Якось до клініки привезли нову хвору. Це була ще досить молода, але знесилена хворобою жінка. Оглянувши її я побачив, що справа безнадійна. В неї був рак шлунку, при чому хвороба охопила корінцями сумежні органи і про операцію годі було й думати. Тоді саме захоплювались лікуванням радієм, і я приписав їй промені, хоч заздалегідь знав, що ніякої надії на одужання не має. Могло надійти лише тимчасове полегшення.

Коли я йшов після огляду коридором, зі стільця, що стояли під стіною, підвелась якась постать і несміливо прямувала до мене. Це була русява дівчина з парку. Вона назвала призвище хворої, яку я щойно оглядав, і просила сказати, чи небезпечно вона хвора.

То була її мати.

Я повів дівчину до кабінету і посадовив до фотелю, сам сів напроти. Вона дивилась на мене своїми великими, широко розплющеними очима, тривожно і благально. Я не назвав хворобу її матери, але сказав, що хвора вона серйозно, і потішив, що спробуємо лікувати її радієм.

На прощання я запросив Юлію заходити до мене, обіцяючи інформувати про стан здо-

ров'я її матери, і з того часу особливо уважно заходився коло хворої. Я робив усе, чого досягла медицина, і незабаром хвора відчула полекшення.

Юлія заходила що дня, і я мав нагоду придивитись до неї. Вдача її цілком відповідала мойому ідеалові жінки. Це була тиха, замріяна дівчина, трохи смутна через хворобу матери, але смуток цей не робив її нудною, а скоріше вбирав поетичним сяйвом.

Потроху вона звикла до моєї присутности, хоч лишалась мовчазною, але мене слухала з побожністю, і це мені імпонувало. Коли ж стан здоров'я матери поліпшився, і очі Юлії спинялись на мені з виразом радости і подяки, я відчував, що частинно цих радостей переходить і на мене, хоч разом з тим мене охоплював пострах, бо я знав, що це поліпшення тимчасове.

Далі стало гіршати. Хвороба пішла вперед широкими кроками, яких я не в силі був вже стримувати. Юлія не відходила від матери; я дозволив її весь час перебувати біля хворої, і вона лише зрідка ходила до дому.

Ці дві істоти, видко надмірно любили одна одну. Я бачив, які страшні зусилля робила хвора, щоб стримати стогін і сховати від доньки свої муки. Дівчина теж вдавала біля матери бадьору, але на самоті обличчя її ставало таким змученим, нещасним, а очі спинялись на мені з одчаєм і благанням. Тут я в

перше відчув лють безсилля; мої знання здалися мені занадто малими. Я міг лише пригасити біль і робив це, впорскуючи пантопон.

Останні дні цієї страшної хвороби завжди викликають бажання кінця. Юлія помітно схудла і здавалось, згасала разом із матір'ю. Я силоміць змушував її відпочити або щось з'їсти.

Нарешті прийшов кінець. Приїхала якась родичка Юлії, і я дуже зрадів з цього, бо вона взяла на себе турботи щодо похорон і господарства.

Поховавши матір, Юлія щодня ходила на цвинтар, а я з клініки заходив за нею й одводив до дому.

В думках я вже вважав її своєю нареченою, хоч ми ще не говорили про це. Але одного разу, коли ми сиділи на цвинтарі, я вирішив порушити це питання.

Весна саме збиралась на силу. Трава і гілля дерев соромливо вбирались свіжою чистою зеленню, що весело і безжурно гралась в проміннях сонця, ухиляючись від пустотливих обіймів вітру; радісно і заклопотано цвірінькали пташки, будуючи свої кубельця. І лише тиша та урочистий ряд пам'ятників нагадували про вічний спокій.

Я подивився на Юлію. Вона сиділа, задумливо розплющивши свої великі сині очі; промінь сонця грайливо пестив її волосся, що вибивалось з під шапочки, ніби запрошуючи

взяти участь в пробудженню природи, в її творчому прагненню дати нове життя.

Дивна, незвична ніжність заворушилась у мені і я обережно взяв її за руку. Вона злегка здрігнулась. Я побачив як на очі її набігла сльоза і діямантом скотилась по щоці.

— Ну, годі . . . годі... — лагідно сказав я.

Уста її затремтіли, і вона по дитячому пробумотіла:

— Я зовсім сама . . .

— А я? — сказав я, — ви забули про мене.

Вона нічого не відповіла спустивши вії.

— Хіба я чужий? — вів я далі, — ось заспокійтесь трохи і одружимось. Згода?

І тому, що вона мовчала, я повторив:

— Згода?

Вона почервоніла і ледво чутно відповіла:

— Так.

З того часу вона стала моєю нареченою.

Моє життя від того не змінилось. Я, як і раніш, заглибився в роботу. Весна і осінь вимагають від лікаря напружень і праці, бо саме в цей час хвороби виявляють себе у всій силі. До клініки прибуло чимало хворих, що вимагали моєї присутности. Особливо багато турбот завдавав мені відомий співак - тенор, що приїхав на гостролі до нашого міста і потрапив до клініки після гострого нападу апендициту. Хворий був дуже вередливий; призвичаївшись почувати себе в центрі уваги, він і в лікарні вимагав того ж. Операцію ро-

бив я, і хворий перебував під моїм доглядом. Тому мені довелося дознати багато клопоту. Він весь час викликав мене, лякаючись різних небезпечних, як йому здавалось ознак, скаржився на біль, на безсонність, хоч операція пройшла добре й ніяких ускладнень не було.

Не зважаючи на все те, була це дуже симпатична істота; навіть в його виридуваннях було щось принадне і по дитячому миле, хоч він мав вже понад сорок років і встиг набути товстенького прошарку жира, але його повне обличчя, обрамлене світлим закучерявим волоссям, було ще гарне, а усмішка зовсім молода і бадьориста.

Розмовляючи з ним, я розумів його славу, як відомого спокусника жінок. Жінки просто гинули через його. Наші сестри і санітарки одна перед одною намагалися догодити йому, і треба сказати, що не зважаючи на своє вередування, він до кожної знаходив якесь привітне слово і усмішку та щедро розкидав навколо грошима. Часто, розсердившись на нього за несподіваний виклик (бо він відривав мене від роботи), я в розмові з ним забував про свій гнів і з охотою слухав його веселі оповідання. Він любив життя і вмів брати від нього радощі. Любив сцену, натовп, оплески, любив гарних жінок. Жінки, як він висловлювався, давали йому натхнення і почуття вічної молодости.

Він не був одружений, бо не вмів бути вір-

ним і, сміючись розповідав мені про свої любовні пригоди, яких мав безліч.

Непомітно ми потоваришували, якщо можна назвати товаришуванням наші відносини. Занадто відрізнялись ми вдачами й поглядами на життя, та й роками він був далеко старший від мене. Але розмова з ним розважала мене. Мене цікавило його легке ставлення до життя. Він уникав всіляких ускладнень, не хотів думати про старість, хоч вона вже насувалась.

Вийшовши з клініки, він деякий час лежав дома й майже щодня викликав мене до себе, як і раніш, знаходячи в собі всілякі тривожні симптоми; але мій огляд відразу ж заспокоював його, і він так само легко переходив до веселого, безжурного настрою.

Ці безжурні розмови, затишна спочивальня, що нагадувала спочивальню легенької красуні, з квітками у вазах на тумбочці, з косметичним приладдям на трилляжі, з розкиданими по шовковій коврі листами, писаними жіночою рукою; мережана білизна, пахощі дорогих перфум, — все це, досі незнайоме мені далеке життя, про яке я лише читав в дореволюційній літературі, збуджувало мою цікавість, вабило й часом обгортало безтурботно-лінивим спокоєм. Навіть старий служник, що ходив за співаком, нагадував мені типових старих льокаїв дідичевої родини з романів. Трохи сутулий, готовий запобігли-

во вклонитись, з низьким чолом, над яким стирчало коротко підстрижене, сиве волосся, з дурноватою усмішкою й відданими собачими очима. Зустрічаючи мене, він завжди пошепки розповідав, як його пан спав, їв, які одержав листи, хто в його був, і запобігливо витирав стілець, на який я мав сісти.

Захопившись хворим співаком, я незабував і про Юлію. Ми з нею часто ходили до парку, бо весна стояла тепла і я вимагав, що б Юлія як найбільше дихала свіжим повітрям. Вона поправилась, порожевіла і, здавалось, потроху забувала про втрату матері. Підчас моєї літної відпустки ми мали одружитись і виїхати до Криму відпочити.

Якось мені впало в око, що Юлія вбрана дуже бідно, і з того часу я став дбати про її туалет, бо моя майбутня дружини мала бути добре вбраною. Я замовив для неї у модного кравця костюм, купив капелюх, черевики, і був цілком задоволений, коли вона зявилась у новому вбранні. Вона виглядала дуже елегантною. Черевики так підходили до її струнких ніжок, а білий капелюх підкреслював юну свіжість її личка. Лишалось ще купити рукавички і я вибрав їй брунатні рукавички, під колір костюму, оздоблені шовком.

Але з рукавичками нам не пощастило. Якось Юлія кинула їх в мойому кабінеті на писемний стіл, і одна з них потрапила на кала-

мар. Юлія відразу ж схопила рукавичку; та було вже пізно, і на великому пальці позначилась чорна пляма. Я, сміючись, потішив Юлію, що на темній рукавичці чорнильну пляму не дуже помітно, а врешті обіцяв купити нові, ще кращі рукавички.

Тимчасом мій хворий тенор одужував і починав ходити по хаті. Інколи я розповідав про нього Юлії. Вона слухала з цікавістю, але особливого захоплення не виявляла.

Якось, зайшов я до Юлії і застав її дуже схвильованою. Вона сиділа за столом і читала якісь листи, але почувши мої кроки, похапцем схопила їх і кинула до шуфляди. Коли я спитав, що вона читала, Юлія почервоніла і щось не виразно пробурмотіла. Я не надав тому особливого значення, але все ж помітив, що того дня вона була якась розгублена, знервована і неуважна.

Другого дня мене викликали до співака. Я вже звик до його примх і не турбувався, але по дорозі до клініки зайшов до нього.

Старий служник, як завжди знімаючи пальто, сповістив про останню новину. Цієї ночі у його пана була якась панночка. Я зморщився. Мені було зрозуміло, чого його пан почував себе недобре.

Тенора я застав у ліжку. Він виглядав втомленим, трохи розгубленим і незвичайно задумливим. Витаючись я з докором сказав:

— Знову жінка!...

Він зосередженно, думаючи про щось своє, обізвався:

— Це було зовсім інше...

Оглянувши його, я не знайшов ніяких ознак погіршення стану його здоров'я. Зміна була лише в тому, що тенор не виявляв охоти розмовляти. Поспішаючи на роботу, я не замислився над цим і, вийшовши до кабінету, сів писати рецепт. Я вже кінчив писати і збирився підвестись, коли випадково побачив на столі рукавичку. Це була жіноча рукавичка брунатного кольору, оздоблена світлим шовком. Щось ніби вдарило мене, я взяв рукавичку в руки і побачив на великому пальці знайому чорнильну пляму. Це була рукавичка Юлії.

Не знаю чи довго я стояв, вражено дивлячись на рукавичку. Коли ж підвів очі то побачив старого служника, що запобігливо стояв переді мною. Зустрівши мій погляд він улесливо сказав:

— Напевно панночка забули. Дуже поспішали на роботу. Незвичка... Заснули. Навіть їсти не схотіли.

— А... Яка вона з себе? Удавано байдуже, спитав я. І служник охоче розповів, що панночка із себе гарненька, з двома русявими косами, одягнена в костюм брунатного кольору і білу шапочку. По всьому видко було, що панночка, яка провела ніч у тенора, і Юлія — одна особа.

Я різко шпурнув рукавичку на стіл, але надалі, роздумавши, узяв її знову і всунув до кишені.

Коли я ввійшов до спочивальні, тенор спав. Сонне його обличчя здавалось мені старим, негарним, з яскравими знаками бурхливого життя. Я з огидою одвернувся і, небудивши його вийшов геть. Я відчував в собі якесь холодне напруження. Можливо, це була помилка, збіг обставин... Адже ж однакових рукавиць багато!...

Після роботи Юлія, як завжди, зайшла до мого кабінету. Мій погляд лише на мить спинився на її обличчі, але я встиг спостерегти, що вона зблідла й виглядає стомленою. Далі я допитливо й напружено подивився на її руки. Вона була без рукавиць.

— А де рукавички? — Не стримавшись, брутально спитав я.

Юлія подивилась на мене, зашарілась, полізла до кишені і, нарешті, витягши одну рукавицю, розгублено пояснила, що другу вона загубила.

Деякий час я мовчки дивився в ці наївні дитячі очі; промайнула думка, що дівчина, яка вміла так удавати, мусіла бути дуже розпустною. Я відвернувся, відчуваючи роздратування і огиду, й холодно сказав, що сьогодні в вечері зайнятий і не можу зайти до неї.

Вона постояла трохи, видко хотіла щось сказати, але не сказала й пішла.

В вечір я пішов до тенора. Розрахував, що не чекаючи мене, Юлія піде до нього й хотів остаточно переконатись, хоч вже майже не мав сумніву. І дійсно, тільки я завернув на вулицю, де мешкав тенор, як побачив попереду себе струнку постать в брунатному костюмі і в білій шапочці. Це була Юлія.

На мить мені перехопило дихання. Я притишив ходу, слідкуючи за нею. Вона спинилась біля знайомих дверей будинку, де жив тенор, подивилась на номер і зайшла в середину.

Більше сумніву в мене не було. Юлія пішла до нього.

В першу мить мене охопило бажання піти слідом за нею й шпурнути в це брехливе личко рукавичку, але я схаменувся. Одна думка, що тенор розповідаючи комусь про свої любовні пригоди, сміятиметься з мене, як сміявся, розповідаючи мені, з інших невдалих коханців, охопила мене вогнем сорому й люти. Я не мав бажання виступати в ролі Отелло, тимбільше, що не вважав себе закоханим. Я обрав Юлію розумом і помилився. Це була перша моя життєва поразка, але я не збирався схиляти перед нею голову.

Прийшовши до дому, я написав до Юлії листа, в якому радив бути уважнійшою і не губити рукавичок у своїх коханців. Далі сповіщав, що повертаю їй слово, бо тепер про

одруження не може бути й мови. Листа я того ж вечера надіслав до неї.

Другого дня, виходячи з роботи, я зустрів в коридорі Юлію. Вона зробила до мене рух і ніяково розгублено спинилась, дивлячись великими переляканими очима.

Але цей несміливий вигляд, ця дитяча безпорадність, яка нещодавно зворушувала мене, тепер викликала в мені огиду і злість. Я мовчки, не привітавшись, пройшов біля цієї брехливої істоти, яка так спритно дурила мене.

За декілька днів я знайшов у себе на столі лист від Юлії і, не читавши, кинув його до шуфляди.

Тенор теж викликав мене до себе, але я не пішов, посилаючись на брак часу. Я не міг бачити цього старого розпустника хоч мав би дякувати йому, бо він вчасно допоміг мені пізнати цю негідну дівчину, яку я досі ідеалізував. Але ображена гордість, самолюбство чоловіка, що його зрадила жінка, відкидали логічний висновок. Я ненавидів співака. Тепер в моїх очах він втратив свою привабливість, і я бачив у нього лише блазня, розпустника й нікчему.

Незабаром надійшов час моєї відпустки, і я поїхав до Криму відпочивати.

Курортне життя відразу поглинуло мене. Пляж, море, чисте повітря, сонце — все це охоплює, вабить, оновлює. Я вправлявся в плаванні, відчуваючи, як м'язи набирають пру-

жности й сили; підставляв під сонце засмагле тіло і, з задоволенням помічав погляди жінок. Врешті одна з них зацікавила мене не стільки тому, що була вродлива, скільки завдяки успіху, що мала серед чоловіків. Вона завжди йшла в колі закоханих прихильників, і саме тому я вирішив випробувати на ній свої сили. В цьому змаганні я вийшов переможцем. Незабаром вона стала моєю коханкою.

Деякий час, зустрічаючи заздрісні погляди суперників, я відчував задоволення, але одного разу...

Ми вирушили на прогульку в гори. Пройшовши трохи крутими стежками, ми обрали затишне місце й сіли на камінь відпочити, ведучи далі вертку курортну розмову, яка йде між чоловіками й жінками, що стали вже близькими, але ще не пізнали один одного.

Я схилився до неї а вона кокетливо і з викликом, злегка відхилилась прижмуривши очі, в яких я побачив вже знайомий заклик. Я обняв її, і вона пристрасно охопила голими повними руками мою шию, відхиливши голову та підставляючи поцілункові припухлі від спраги пристрасти уста.

Її обличчя було зовсім близько від мене. Я виразно бачив фарбу на бровах і віях, широко роздуті ніздрі, темно червоні, мов скривавлені уста, крізь які блищали гострі білі зуби... І раптом в пам'яті виринуло інше обличчя, з тонкою ніжною шкірою, вкритою

пушком юности, широко розплющені сині очі, обгорнені довгими віями, граційний маленький ніс, шляхетні рожеві уста... Щось ніби вдарило мене. Але привид вже зник. Переді мною знову було лице моєї коханки. І несподівано я відчув непереможну огиду до цих вульгарних начорнених вій, до пухких нафарбованих уст, до низького чола, до цього чужого мені обличчя.

Я відштовхнув її пояснюючи тим, ніби почув чиїсь кроки, і не забаром повернув до дому.

Але на самоті мене вхопила туга. Даремно я брав книжку, даремно направляв думку на щось інше — переді мною настерливо маячів образ моєї колишньої нареченої. Я згадував її усмішку, ніжну, невпевнено - зворушливу й юну; хвилясте пасмо волосся, що прикривало рожеве вушко; тонку але граціозно збудовану шийку, і відчув непереможне бажання вкрити пристрасними поцілунками це обличчя, відчути близькість цього юного, ніжного єства. З якою б жагою в цю хвилину я припав до її уст, що їх торкався обережно, майже братнім поцілунком... Потім я згадав її тонку ручку, обтягнену брунатною рукавицею, і мене всього прорізав гострий біль.

Вона, в чистоту якої я так повірив, яку вважав найкращою з усіх дівчат, що я їх зустрічав, вона провела ніч у старого розпустного парубка, який, безперечно, не був таким

йолопом і фантастом, як я. Я уявив, як цей гладкий співак тримав в обіймах її тіло, сласно пив поцілунки, і відчув, що непереможна лють охоплює мене, туманить очі. Я схопив палицю з надписом "Крим", що лежала на столі і зламав її. Це змусило мене трохи отямитись. Я покликав на допомогу всю свою волю в яку досі вірив, свій розум, що доводив безглуздя мого настрою, і ліг в ліжко.

Але туга моя не зникла. Думка про Юлію настирливо, ніби глузуючи, повертала до мене, і я несподівано — яскраво й чітко зрозумів, що обрав Юлію не лише одним розумом, що вона була мені потрібна, що вона була єдиним і милим для мене єством, що я . . . кохав її.

У цю довгу безсонну ніч я вперше спитав себе: а чи кохала вона мене? І не міг відповісти. Я не знав її. В неї було своє життя, свої думки, бажання, якими я не цікавився. Коли ми бували в двох здебільшого говорив я. Вона лише слухала, уважно мов школярка вчителя. І з мене було досить цього. Я вважав, що роблю її щасливою обравши за дружину. Але чи дійсно це було для неї щастям? Чи не уявляла вона собі іншого щастя? В неї мусіла прокинутись жінка, і — прокинулась. Вона покохала . . . Так, безперечно покохала того співака . . . І ніколи не кохала мене . . .

Але вона мусіла мені сказати про це. Мусіла! І не сказала, цеб-то — збрехала . . . сво-

їми невинними очима, своїм наївним виглядом вона обдурювала мене.

Я знову відчув, що мене охоплює лють. Я задихавсь. І разом з тим я подумав, що вона могла б і мене кохати . . . але я нічого не зробив для цього. Нічого. . .

Змучений цими несподіваними думками, я заснув перед світом. Мені приснилась Юлія. Вона сумно дивилась на мене широко розкритими очима і з докором сказала:

— Ви не схотіли навіть вислухати . . .

Але коли я прокинувся, всі вчорашні думки здались мені смішними, наївними, дитячими . . . Це була слабість, з якою я мусів боротись.

Цілий день я провів, як і до цього, але ввечір вже знайома туга прийшла знову. Я згадував наше знайомство, зустрічі, розмови, згадав її задоволене личко, коли вона вперше одягла новий костюм. Тоді, зустрівши її вдячний погляд, я, сміючись, сказав, що вона мусить мене за це поцілувати. І вона вперше поцілувала мене. Невміло, невпевнено і засоромлено, ледве дотиркнувшись устами до моєї щоки.

Яке б щастя приніс цей поцілунок мені тепер! — а тоді . . . Тоді я тільки засміявся.

Але разом з цим я подумав, що того, другого, вона, напевно, цілувала зовсім інакше, і відчув, що мене охоплює несамовита лють і біль.

Так минав час. В день, як і завжди, я розважався біля моря, а в вечері тинявся по кімнаті, шукаючи порятунку. Декілька разів в ночі я остаточно вирішав їхати до дому, побачити Юлію і зясувати все. Але в день гордість, ображене самолюбство змушували відкидати це рішення.

Нарешті, щоб позбутися цього страждання, я поїхав з екскурсією по Криму.

В осени я повернувся до дому. Сідаючи на площу біля станції до транваю, я побачив пожовкле дерево й згадав, що рік тому, саме в цей час я вперше побачив Юлію. З думками про неї я одімкнув двері свого мешкання і ввійшов до кімнати. Поставивши валізку, не розважаючись, я підійшов до писемного столу і, ніби злодій, потихеньку відсунув шифляду. Там лежала брунатна рукавичка і не розірваний лист. Вагаючись, я взяв той лист і потримав трохи, рішучо розірвав конверта.

Лист був довгий, написаний не рівними схвильованими літерами. Місцями чорнило розповзлось — мабуть, на нього впали краплі сліз. Щось здригнулось в мені. Я почав читати, і раптом літери заплигали в моїх очах. Я жадібно прочитав його один раз, другий, і нарешті розгублено сів на стільця.

Юлія писала, що дійсно, була в тенора в ту ніч, але він був її батьком. Вона несподівано для себе довідалась про це з листів матері, і пішла до нього. Вона вважала, що по-

винна віддати ці не відіслані листи і хотіла побачити батька, що його ніколи не знала. Тенор дуже схвилювався, почув себе погано, і вона залишилась біля нього на ніч.

Другого дня вона хотіла розповісти мені все, але я зустрів її так холодно, і вона не наважилась... А надалі я не схотів вислухати її. Наприкінці Юлія писала, що я був завжди такій добрий до неї і до її матері і, що вона кохає мене. Вона з першої зустрічі покохала мене, але не сміла сказати про це.

Вперше в житті я розгубився. Це було так несподівано. Але потім мене охопила хвиля безмежного щастя і каяття. Вона кохала мене! Вона була безвинною!.. І я... я міг мати сумнів? Я міг запідозріти цю чисту дитину... Не дізнавшись, не розпитавши... В той час як вона сиділа сама, мов пташеня, ображане й покинуте, — я розважався, їздив, робив гидоти.

Я закрив лице руками. Тільки тепер я зрозумів, на скільки ліпша, вища духовно від мене була Юлія. Я в одчаї подумав, що не насмілюсь дотиркнутись до неї, подивитись в очі... Але згадав, що вона кохає мене, може чекає... І, мов шалений зірвався з стільця і вибіг на вулицю. Я не міг дочекатись, коли побачу її, коли попрошу вибачення. В уяві я вкривав поцілунками її ручки, притискував до грудей голівку, називав пестливими йменнями, якими не називав досі...

Задихуючись, я спинився біля її дверей і не сміло постукав. Ніхто не відповідав. Тоді я постукав гучнійше. Вікно не було освітлене і я, вирішивши, що Юлії не має дома, вже хотів зійти з ґанку, щоб зустріти її на вулиці, коли з дверей поруч вийшла сусідка. Не пізнавши мене в темноті, вона сказала, що в цьому мешканні ніхто не живе, але, придивившись, здивовано сплеснула руками.

Хіба я нічого не знаю?.. Та Юлія ж померла!.. Два тижні тому. Застудилась, захворіла на крупозне запалення легенів і померла. Вона занадто часто ходила на цвинтар, а літо було сире, холодне...

— — — — —

Гудима встав і пройшовся по кімнаті, потім спинився біля валізки і, поклавши руку на маленьку скриньку, в якій лежала рукавичка, заговорив далі:

— Це все, що лишилось у мене від Юлії. Ця рукавичка спричинилась до найбільшого горя, але вона змусили мене оглянутись і зрозуміти. Переді мною немов розірвалась завіса, і я побачив ввесь свій еґоїзм, всю нікчемність своєї життєвої теорії, своєї самовпевнености. Життя мало свої закони, якими жалюгідними, непотрібними були мої вимоги до нього! Я стояв перед проваллям, до якого мене вів матеріялізм. І тоді я завернув на інший шлях, в

далені якого сяяла невмируща ідея вічної непереможної любови.

Гудима замовк. Я не наважився порушити мовчання.

Сутінки повагом обгортали сірим вкривалом речі й високу постать біля валізки.

Десь за вікном загуло авто . . .

— О ** О —

ВИДАННЯ

«ПРОМІНЬ»

Мотря — Б. Лепкий т. І. (в пів полот. оправі)	$ 6.00
Мотря — Б. Лепкий т. II. (в пів полот. оправі)	5.50
Мотря — Б. Лепкий т. I-II (в полот. оправі)	12.00
Не Вбивай — Б. Лепкий (в друці)	
Історія України — М. Аркас, зшиток I.	2.00
Історія України — М. Аркас, зшиток II.	2.00
Історія України — М. Аркас, зшиток III.	2.00
Історія України — М. Аркас, зшиток IV.	2.00
Історія України — М. Аркас, зшиток V. (в друці).	
Українська Муза — поезії, зшиток 1.	1.50
Українська Муза — поезії, зшиток 2.	1.50
Українське Весілля — СМан (сценічна)	1.00
Ліричні Твори — А. Ліхнякевич (віс. з нотами)	3.00
Огонь Умер за Е. Д'Еррні — Орловський	0.30
Давні люди і звірі за Е. Д'Е. — Орловський	0.30
Козацька Дитина — М. Тумрій	0.30
Сім літ визвольних змагань — М. Віра	1.25
В обіймах тавуна — Г. Вузол	2.50